

Vertrouwen op Herstel en Herstel van Vertrouwen

Preambule

De aardgaswinning in Groningen is van grote betekenis voor de gehele Nederlandse samenleving en draagt al 50 jaar bij aan de nationale welvaart.

De opgetreden aardschokken en het in de afgelopen jaren toegenomen risico op zwaardere aardschokken hebben veel impact op het gaswinningsgebied in Groningen. De samenleving in Noordoost Groningen wordt geconfronteerd met veiligheidsrisico's, schade, nadeel en verlies aan economisch perspectief. Lusten en lasten zijn in het gaswinningsgebied uit balans geraakt. Zowel het kabinet als NAM hebben dit onderzocht en geïnventariseerd en zich hierop beraden. In de regio heeft de commissie Duurzame Toekomst Noord-Oost Groningen een advies uitgebracht. Dit advies is in de regio met brede instemming ontvangen. Het wordt gezien als herkenning en erkenning van de problemen en als basis voor herstel van de verstoorde waardebalans.

Het kabinet is op grond van alle uitgezette onderzoeken en ontvangen adviezen tot de conclusie gekomen dat de gaswinning moet worden verminderd en aangepast. Dit vindt zijn weerslag in het voorgenomen besluit van het kabinet inzake het ingediende winningsplan van NAM.

Het kabinet heeft zich met de provincie, betrokken gemeenten en NAM beraden op een samenhangend pakket aan maatregelen dat tot doel heeft in Noordoost Groningen de veiligheid te vergroten, de schadeafhandeling te verbeteren, de aangetaste leefbaarheid een impuls te geven en de economie een nieuw perspectief te bieden. Het kabinet en NAM zullen uit de opbrengsten van de aardgaswinning middelen beschikbaar stellen. Dit in samenwerking met en vergezeld van een bijdrage van de provincie.

Het kabinet, provincie en betrokken gemeenten en NAM hebben op hoofdlijnen overeenstemming bereikt over een programma dat bestaat uit de volgende sporen:

1. Vergroting van de veiligheid en preventief versterken van huizen en gebouwen
2. Verbetering van de schadeafhandeling en waardevermeerdering
3. Verbetering van de leefbaarheid
4. Verbetering van het economisch perspectief

Naast een breed en samenhangend pakket aan maatregelen ter verbetering van veiligheid, schadeafhandeling, leefbaarheid en economisch perspectief is ook een vertrouwenwekkende aanpak nodig. Partijen willen hiertoe een proces inrichten waar permanente dialoog plaatsvindt en stellen daartoe een Dialoogtafel in. Deze tafel heeft een belangrijke taak en zal een essentiële rol vervullen in de verdere vormgeving en uitwerking van dit akkoord. Een nadere detaillering is opgenomen in de paragraaf over de Dialoogtafel. Binnenkort zullen de heren Wallage en Van Geel een advies presenteren over de Dialoogtafel.

Provincie en betrokken gemeenten hebben kennis genomen van het voorgenomen besluit van het kabinet over het winningsplan. Zij onderkennen dat het kabinet de bevoegdheid en verantwoordelijkheid heeft voor het vaststellen van het voorgenomen besluit inzake het winningsplan en voor het vaststellen van de voorwaarden waaronder de gaswinning kan worden gecontinueerd.

Dit akkoord op hoofdlijnen ontnemt geen van de partijen haar wettelijke taken, verantwoordelijkheden of bevoegdheden. Maatregelen en besteding van de middelen zullen binnen de wettelijke kaders moeten plaatsvinden.

Dit akkoord is tevens een nadrukkelijke uitnodiging aan alle betrokken organisaties om verder te investeren in de maatschappelijke dialoog.

Programmaduur

Langjarige continuering van de voor de komende vijf jaar voorgenomen compensatie ligt op basis van de huidige inzichten in de rede. Dit wordt anders in het geval dat de uitkomsten van de risico-onderzoeken in een andere richting wijzen of de gaswinning niet op het voorziene niveau kan worden gehandhaafd.

Programma op hoofdlijnen

Spoor 1: Veiligheid en preventief versterken

Mensen hebben recht op een (functioneel) veilig huis, dat (emotioneel) als veilig thuis wordt beleefd en in de toekomst zijn waarde behoudt. Voor de veiligheid van de inwoners is het essentieel dat het preventieve versterkingsprogramma de juiste prioritering krijgt. Daartoe zal een breed inspectieprogramma opgezet worden waarbij de volgende nevensgeschikte criteria meegewogen worden:

- locatie: gebouwen in het kerngebied zullen een hogere prioriteit hebben dan aan de rand van het veld;
- kwetsbaarheid van het huis of gebouw: gebouwen kunnen, afhankelijk van hun leeftijd, type bouw en/of staat van onderhoud, meer of minder gevoelig voor aardbevingen zijn;
- functie van het gebouw: collectieve voorzieningen (bv scholen, verzorgingshuizen) en kritieke gebouwen bij incidenten (brandweer, ziekenhuizen, etc) zouden een relatief hogere prioriteit moeten krijgen.

Verdere uitwerking van deze prioritering vindt plaats op basis van advies van de Dialoogtafel.

Op basis van de gepleegde bouwkundige onderzoeken worden, waar dit geboden is, gebouwen preventief toekomstbestendig versterkt.

Waar de kosten van preventieve maatregelen niet in verhouding staan tot de waarde van het object, kan –onder voorwaarden, waaronder instemming van de eigenaar- worden besloten tot uitkoop en sloop.

Gemeenten en Provincie hebben geconstateerd dat NAM schadeherstel en schadepreventie van huizen en gebouwen in totaal in de eerste vijf jaar vooralsnog raamt op € 750 mln.

Gemeenten en Provincie hebben verder geconstateerd dat tevens een maatregelenpakket wordt ontworpen, vooralsnog geraamd op € 100 mln. voor preventieve aanpassingen aan primaire en secundaire waterkeringen en aan infrastructuur, zoals pijpleidingen en hoogspanningsmasten.

Spoor 2: Schadeafhandeling en waardevermeerdering

Professionalisering van de schadeafhandeling.

Ter verdere en voortgaande verbetering van de schadeafhandeling wordt, in overleg met de Dialoogtafel een professionele uitvoeringsorganisatie gevormd. Deze zal voldoende onafhankelijk toezicht moeten kennen. De uitvoeringsorganisatie zal worden vormgegeven met inachtneming van de wettelijke aansprakelijkheid en betrokkenheid van NAM. Voorts wordt ter borging van de kwaliteit onafhankelijk toezicht via de Onafhankelijk Raadsman gecontinueerd. Kernwaarden hierbij zijn: onafhankelijke schadebeoordeling, transparantie, gestandaardiseerde en gecoördineerde werkwijze, standaardprocedures, mogelijkheden voor second opinion, klantgerichtheid.

Er komt een aparte toegesneden aanpak voor complexere gevallen, waarvan het 'ontzorgen' van bewoners van ernstig getroffen gebouwen een nadrukkelijk onderdeel vormt.

Kerken, molens, borgen en andere monumenten.

Herstel en preventie van cultuurhistorisch erfgoed vergen een toegesneden aanpak op dat type gebouwen, waarbij relevante partijen (experts en organisaties zoals de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Stichting Groninger Molens en de Monumentenwacht) betrokken zullen worden. Dit wordt vervolgens in een overeenkomst vastgelegd.

Waardebehoud en –vermeerdering

Partijen willen komen tot een pakket maatregelen gericht op waardebehoud en –vermeerdering voor de inwoners in het gebied. Dit moet ook zijn weerslag hebben op de aantrekkelijkheid van wonen en woningen in het gebied.

Voorzover er een directe of indirecte relatie bestaat tussen de aardshokken enerzijds en geleden waardedaling van huizen door bevingen bij gaswinning is een regeling ontwikkeld om individuele (ook nieuwe) huiseigenaren in Noordoost-Groningen te compenseren in geval van gerealiseerde waardedaling. De regeling sluit aan bij het moment van verkoop. De waardeontwikkeling van woningen zal ook in de toekomst onafhankelijk worden gemonitord.

Fonds ‘speciale situaties’

Aanvullend op het programma van maatregelen om de impact van aardbevingen op huizen en hun bewoners te reduceren, kunnen er bijzondere omstandigheden zijn waardoor alle bovengenoemde maatregelen maatschappelijk gezien toch niet een volledig bevredigende oplossing bieden. Er kunnen speciale situaties bestaan/ontstaan waarbij een bewoner niet in staat is om hier iets aan te doen (bijvoorbeeld door persoonlijke omstandigheden of beperkingen). Voor dergelijke situaties stelt NAM een fonds in.

De Dialoogtafel zal als een van haar eerste opgaven tot nadere uitwerking (onder meer van te hanteren normen) moeten komen. Dit zal onder meer betrekking hebben op gevallen waarin:

- de bewoner van een woning kampt met gezondheidsklachten ,
- beperkingen en/of persoonlijke omstandigheden, op grond waarvan in redelijkheid niet kan worden gevegd dat de bewoner langer in zijn woning blijft wonen,
- de te lange duur van de schadeafwikkeling een belemmering vormt, zoals bijvoorbeeld voor de verkoopbaarheid van de woning,

Bijdragen van dit fonds kunnen variëren van bijdragen aan achterstallig onderhoud tot opkoop van een huis in voorkomende gevallen. Het fonds zal worden beheerd door een onafhankelijke instantie, samen te stellen uit diverse door de Dialoogtafel aan te wijzen deskundigen met relevante ervaring op dit gebied. Deze onafhankelijke instantie kan een oordeel vormen of deze speciale gevallen voor een bijdrage in aanmerking komen. Hiervoor wordt een bedrag van € 15 mln beschikbaar gesteld.

Wettelijke kaders

Er bestaat een wettelijke regeling, die NAM aansprakelijk houdt voor verborgen en toekomstig mogelijk optredende gebreken aan gebouwen t.g.v aardshokken. Deze wettelijke garantie geldt derhalve ook voor toekomstige eigenaren.

Er bestaat eveneens een wettelijke regeling, die NAM aansprakelijk houdt voor gebreken die niet zijn gesignaleerd en gerepareerd op basis van de schademeldingen en –vaststellingen en waarvan redelijkerwijs mag worden aangenomen dat deze zijn veroorzaakt door bevingen. Ook deze wettelijke garantie is overdraagbaar en geldt dus ook voor toekomstige eigenaren.

Waardeverhogend pakket

Aan woningeigenaren wordt een waardeverhogend pakket beschikbaar gesteld voor woningisolatie, energiebesparende voorzieningen en/of decentrale energieopwekking. In ieder geval zullen de woningen, die door eigenaren zijn verkocht (binnen alle drie KNMI-gebiedscontouren) in aanmerking komen voor dit waardeverhogend pakket.

Het pakket komt gefaseerd beschikbaar voor alle binnen het betrokken gebied gesitueerde panden. Voor deze maatregel is voor de eerste vijf jaren € 125 mln. beschikbaar. Deze zal nader worden uitgewerkt door de Dialoogtafel met inachtneming van onderstaande volgorde:

- 1^e. De woningen met substantieel schadeherstel en/of preventieve bouwkundige maatregelen;
- 2^e. Monumenten binnen en buiten het kerngebied,
- 3^e. De woningen in het kerngebied die voor de oorlog zijn gebouwd,
- 4^e. De woningen buiten het kerngebied die voor de oorlog zijn gebouwd,
- 5^e. De woningen die naoorlogs zijn gebouwd in het kerngebied
- 6^e. De woningen die naoorlogs zijn gebouwd buiten het kerngebied.

Spoor 3 Verbetering van de leefbaarheid

Partijen zijn van oordeel dat de leefbaarheid van het gebied een forse impuls moet krijgen. Daartoe zullen de volgende maatregelen worden uitgevoerd:

1. Een programma dat de herbestemming van cultureel erfgoed bevordert
2. Herstructurering van de woningvoorraad en winkelvoorzieningen
3. Een impuls voor lokale energieopwekking
4. Snel internet en smart grids in het landelijk gebied

Voor een langlopend programma is volgens het advies van de commissie Duurzame Toekomst Noord-Oost Groningen een bedrag van € 175 miljoen plus € 100 mln. onvoorzien nodig. Partijen constateren dat de gemeenten en de provincie reeds een fors investeringsprogramma hebben opgesteld waarmee een bedrag is gemoeid van € 50 miljoen (€ 45 miljoen Eemsdelta, € 5 miljoen De Marne). Na aftrek van de gemeentelijke en provinciale middelen resteert een bedrag van € 225 miljoen.

De uitwerking van de maatregelen zal aan de Dialoogtafel worden bepaald. Er zal aansluiting worden gezocht bij het lopende woon- en leefbaarheidsplan voor de Eemsdelta dat wordt ondersteund door ca. 40 organisaties in het gebied.

Partijen verwachten, dat het herstel- en preventieprogramma zal leiden tot het uit de markt nemen van woningen, wat bijdraagt aan de herstructurering van de woningvoorraad.

Partijen komen overeen dat voor de eerste periode van 2014 tot en met 2018 de volgende bedragen beschikbaar worden gesteld:

NAM stelt voor het woon- en leefbaarheidsspoor € 35 mln beschikbaar. De uitwerking van deze maatregelen zal aan de Dialoogtafel worden bepaald.

NAM heeft daarnaast ook een eigen leefbaarheidsprogramma t.w.v. € 25 miljoen voor deze regio. Dit bedrag wordt na afstemming op hoofdlijnen met de Dialoogtafel en in direct overleg met bevolking en samenleving aan leefbaarheids- en duurzaamheidsprojecten besteed.

Spoor 4 Economisch perspectief

Om het economisch perspectief van de regio te verbeteren, worden de volgende maatregelen getroffen:

1. Er wordt een 'Economic Board' ingesteld. Deze zal bestaan uit een aantal ondernemers van naam en faam, waarvan een aantal geworteld is in de regio, met tenminste expertise op het terrein van MKB, chemie, energie, agribusiness en innovatieve bouw. Daarnaast zullen werkgevers- en werknemersorganisaties in de gelegenheid gesteld worden elk een voordracht te doen.

Dit orgaan zal in overleg met overheden en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven een stimuleringsprogramma opstellen om de economische structuur in de regio te verbeteren. De aandacht zal zich richten op het innoveren en versterken van de sectoren bouw, chemie, energie, agribusiness en het versterken van het MKB. Daarbij wordt de Economic Board verzocht aansluiting te zoeken bij het gestelde in bijlage 3 van het rapport van de Commissie Duurzame Toekomst Noord-Oost Groningen.

Voor dit programma komt in de periode 2014 tot en met 2018 een budget beschikbaar van € 65 miljoen. De provincie verhoogt dit bedrag met € 32,5 miljoen. Dit bedrag wordt aan een fonds beschikbaar gesteld. De bestedingen uit het fonds kunnen slechts geschieden met instemming van het Economic Board.

De Economic Board zal bezien of verdere hefboomwerking kan worden verkregen door dit fonds gedeeltelijk revolverend te maken. De provincie Groningen zal zich inspannen cofinancieringsmiddelen te verwerven uit andere bronnen.

2. Partijen onderkennen dat het woningherstel- en preventieprogramma langjarig veel werkgelegenheid oplevert, naar verwachting uiteindelijk zo'n 3.000 arbeidsplaatsen. Partijen zullen zich inspannen om deze arbeidsplaatsen zoveel mogelijk in te vullen met werknemers uit het gebied. Om dat te bevorderen zal in het woningherstel- en preventieprogramma een onderdeel 'social return' worden opgenomen. Dit houdt in dat er bij aanbesteding van de werkzaamheden zoveel als mogelijk naar wordt gestreefd dat het werk verricht zal worden door deelnemers aan leer/werkprogramma's.

Partijen zullen in overleg met het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen omscholingsprogramma's (schadetaxatie) en nieuwe studierichtingen (aardbevingsbestendig bouwen e.d.) gaan ontwikkelen.

NAM heeft verder initiatieven ontplooid met lokale aannemers (via Bouwend NL) en opleidingsinstututen (ROC Alfa College, Hanzehogeschool) om de expertise op het gebied van schadeherstel en bouwkunde, in de regio te vergroten. Gelijktijdig met de ontwikkeling van de vereiste lokale deskundigheid wordt er ook gewerkt aan het ontwikkelen van voldoende lokale organisatorische capaciteit om zo tot een effectieve en slagvaardige uitvoering te komen. Ook is het noodzakelijk om specifieke kennis over te dragen aan andere betrokken bouwkundige partijen (zoals gemeentelijke toezichthouders, architecten etc.). NAM zal zich hiervoor actief blijven inspannen, evenals voor andere gerelateerde ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van sensortechnology (aardbevingsmeters). Op deze wijze kan de verkregen knowhow en expertise voor een langere periode van waarde zijn voor de regio en mogelijk een vervolg krijgen buiten de regio door de export van deze kundigheid.

Dialogtafel

Er is in de regio ongenoegen over het feit dat lange tijd de risico's van gaswinning zijn ontkend. Deze ontkenning is niet terecht gebleken. Erkenning en herkenning daarvan nopen tot een nieuwe start. Vanaf nu gaan partijen gezamenlijk optrekken. Er is een vertrouwenwekkende aanpak nodig. Het is beter om de partijen in het gebied meer mede-eigenaarschap te geven, temeer daar de meeste partijen bereid zijn om medeverantwoordelijkheid te nemen voor het behoud van draagvlak van de gaswinning, onder de conditie dat adequate voorzieningen worden getroffen ten aanzien van veiligheid, schadeherstel, leefbaarheid en perspectief voor het winningsgebied. Zodoende wordt ook geïnvesteerd in vertrouwen.

Dit vraagt om een andere aanpak waarin gezamenlijk met het gebied wordt opgetrokken. Daartoe stellen Partijen een Dialogtafel in, bestaande uit gemandateerde vertegenwoordigers van relevante stakeholders en een onafhankelijke voorzitter. Voor de diverse programmalijnen kunnen hulpstructuren worden ingericht. Zo is voor het economische spoor een Economic Board voorzien.

De Dialogtafel betekent een nieuwe manier van werken, waarbij onder meer geldt dat unanieme adviezen door iedereen in zijn of haar achterban verdedigd moeten worden en waar nodig vastgelegd in besluiten. Het is dus niet vrijblijvend. In ieder geval geldt dat de formele bevoegdheden van de partijen aan tafel niet veranderen, maar de weg naar die besluitvorming zal anders vorm gegeven moeten worden dan men traditioneel gewend is, namelijk voorafgaand aan besluitvorming de dialoog met het gebied aangaan. Verder moeten de partijen aan tafel open zijn in hun afwegingen en is het nodig dat er ruimte is voor het kunnen laten verrichten van second-opinion-onderzoeken

Specifiek zien partijen een belangrijke rol voor de tafel op de volgende onderwerpen:

- zowel de afhandeling van schade als de uitrol van het versterkingsprogramma;
- verdere monitoring en studieprogramma's gerelateerd aan bevingen in het Groninger gasveld en transparantie over de effecten van gaswinning; NAM zal transparant zijn over alle effecten van de gaswinning;
- het verder versterken van de regio door optimaal de kansen op het gebied van verbetering van leefbaarheid en economisch perspectief te benutten;
- communicatie: transparante communicatie naar de bevolking en achterban over bovenstaande onderwerpen.

De Dialogtafel heeft als vertrekpunt dat alle betrokkenen dit akkoord, dat recht doet aan de voorstellen van de commissie Duurzame Toekomst Noord-Oost Groningen, als richting gevend voor het werken aan de Dialogtafel accepteren.

De Dialogtafel zal de ruimte krijgen om bij te kunnen sturen waar dat nodig wordt geacht. Daarbij moeten de argumenten aan tafel over een weer gewogen kunnen worden. De te agenderen onderwerpen en de prioriteiten zullen zo snel mogelijk door de Dialogtafel moeten worden vastgesteld.

Financiering						
	per jaar	cum. 2014 t/m 2018	ramingbudget	raming	opmerkingen	
Spoor 1 Veiligheid en Preventie						
duurkundig verslerken	100	500	raming	raming	NAM	
preventie infrastructuur		100	raming	raming	NAM; jaarschijven nader te bekijken	
subtotaal	100	600				
Spoor 2 Schadeafhandeling en waardevermeerdering						
schadeafstelkosten	50	250	raming	raming	NAM	
waardevermeerdering	PM	PM	PM	PM	NAM; nog niet te budgetteren	
landes 'speciale situaties'	25	125	budget	budget	NAM	
extra kosten nieuwbouw in restgebied	3	15	budget	budget	NAM	
subtotaal	2	10	budget	budget	NAM	
80		400				
Spoor 3 Leefbaarheid						
deslaans programma Provincie-gemeenten						
programma NAM	5	25	budget	budget	programma loopt tot 2021	
leefbaarheidsfonds	5	25	budget	budget	NAM	
subtotaal	7	35	budget	budget	NAM	
17		85				
Spoor 4 Economisch perspectief						
programma duurzame economisch perspectief						
ww. NAM	13	65	budget	budget	NAM	
ww. Provincie	8,5	32,5	budget	budget	Provincie	
subtotaal	19,5	97,5				
Totaal	216,5	1182,5				

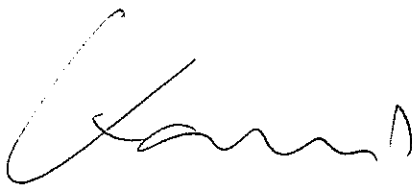
Definities

De in het rapport Duurzame Toekomst Noord-Oost Groningen door het KNMI naar versnellingscontour onderscheiden gebieden (zie blz. 19) zijn in dit akkoord als volgt benoemd:

- *Binnenste KNMI-contourgebied: kerngebied*
- *Middelste KNMI-contourgebied: middelste contourgebied/-ring/-schil*
- *Buitenste KNMI-contourgebied: buitenste contourgebied/-ring/-schil*

Loppersum, 17 januari 2014

De Minister van Economische zaken
Dhr. H.G.J. Kamp, minister

Namens de Provincie Groningen
Dhr. M.J. van den Berg, Commissaris van de Koning

Gemeente Appingedam
Mw. H.K. Pot, Burgemeester

Gemeente Bedum
Dhr. H.P. Bakker, Burgemeester

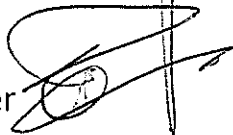
Gemeente Delfzijl
Dhr. E.A. Groot, Burgemeester

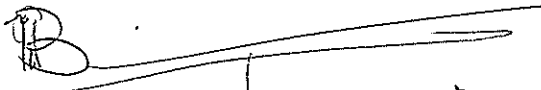
Gemeente de Marne
Dhr. F.H. Wiersma, Burgemeester

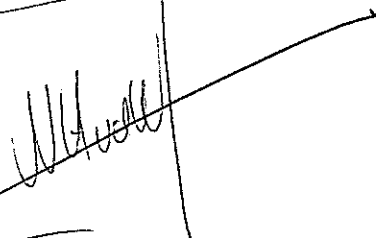
Gemeente Eemsmond
Mw. M. van Beek, Burgemeester

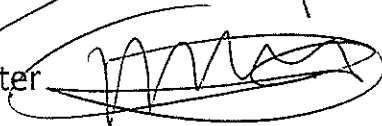
Gemeente Loppersum
Dhr. A. Rodenboog, Burgemeester

Gemeente Slochteren
Dhr. G.J. ten Brink, Burgemeester

Gemeente Ten Boer
Dhr. N.A. van de Nadort, Burgemeester

Gemeente Winsum
Dhr. M.A.P. Michels, Burgemeester

